

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Foi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl. pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieresterne 16 fl. v. a. pe unu anu seu 3 galbini mon. sunatoria.

Brasovu 22|10 Septembre 1867.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbra la 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHIA AUSTRIACA Transilvania.

Nationalitatea cu seu si fora libertate.

In momentele acestea citim intr'unu telegrama adus la "Unio", ca diet'a Ungariei e conchiamata pe 29 Sept. si ca comisiunea in obiectul codificarii s'a iniatiu. Presiedinte e Dozsa Elek, notariu Horvath Lajos. — Pe cei, oari au amana poterea nationala esclusiva ii imbucura asemene sciri, pentru ca su nationale, si toema diet'a, de si nu e compusa din eleminte pre liberali, ea ca nationala maghiara totu cu-priide resursele de viatia, totu nu eschide sperantile si pentru libertate nationala, au deci temei se se bucure de redeschiderea dietei, si de incepiturile facute pentru codificari, pentru tute se facu, de si nu pe pitioru librale, dar' totusi pe siablonulu celu eschisivu nationale. Ce pote spera romanulu dela diet'a Ungariei in obiectul vietii sale nationale, ne spune projectul de limba alu comisiunei dietale, care n're neci semintia de libertate nece nuantie de conservarea, cu atatu mai pucinu de desvoltarea viuetii nationale si totusi acelu proiectu se va primi de catra majoritatea omnipotenta, si a tuncii vomu ave dreptu de limba si nationalitate atatu de virtosu, in catu d. e. Metropolitulu Blasius va trebui se corespunda maghiaresc cu metropolitulu Sibiuului. Eca, ca unde nu e nationalitate, acolo nu pote fi libertate. — Maghiarii si germanii s'au lup'atu si se lupta mai multu pentru nationalitate decat pentru libertate, era noue ne recomenda, ca parasindu terenul nationalu in favorea oomplecsului, se ne alaturamai anteiu la lupt'loru pentru a estorre libertatea, ca atunci vomu fi toti liberi, de si toti maghiari.

Pentru directiva la deputatii romani in obiectul nationalitatii inse potu servi mai ou scopu faptele si credint'a politica a antagonilor nationali, decat vorbele loru. Maghiarii si pana acumu su maghiarisatu tute tablele publice, tute cele oficiose, principiul loru dar' e nationalitate! apoi libertate.

Nemtii ne invatia totu asia: "Gratzer Telegraf" diurnalulu lui Kaiserfeld moniteza pe nemti, ca se aiba inaintea ochilor numai nationalitatea, ca libertatea va veni ea. Eaccu cuvintele: "Ce e dreptu libertatea e unu bunu pretiosu, fericitu poporulu, care si o a eluptat. Dar' libertatea e o cestiune de timpu. Ea de si e perdata, se pote erasi elupta; nationalitatea inse deca o ai parasit odata, e in periculu din care nu o mai poti salva. De acea inainte de tute pastrative nationalitatea, ad. dreptulu nationalu politico! Nu o parasiti sub nice o conditie neci macar' in pretiu de libertate! Una libertate, care ve pericliteaza nationalitatea v'ostra, nu e libertatea cea adeverata! Pastrative nationalitatea, ea se se vedea totudeauna de asupra v'ostra ca una stea polaria in lupta."

Acesta creditia politica pote se fia de mende deputatilor, cari n'au serutatu fruntea nationii sale, ca celu unu dintre doispre-dieco.

Generositate pentru publicu. Ceea ce dorieam cu totii de multu, ne bucuram, ca prin generositatea dlui P. Lusinenu s'a ajunsu. D. Lusinenu abia sosise in Brasovu si se si sprimase, ca cu tute strimitirile vietii sale, in folosulu culturei junimei romane totu va da gratis vreo cateva ore pe sepmnana la gimnasiulu romanescu din limb'a francesa, ceea ce descoperi si Archerecului candu fu aici, care i primi acesta prevenire cu multa multamire. Acum vedem, ca d. Lusinenu si tiene

cuventulu celu generosu si cu tote, ca Eforia destina unu onorariu de 300 fl. m. a. pentru instructiunea in limb'a francesa, dasi isi arata dorint'a, ca acesta suma se se puna la dispositiunea supremei inspectiuni scolarie, care a dispusu, ca se se incorporeze cu proventele gimnasiali. Salutamu acesta fapta generosa si rara a confratelui nostru. Ea e mustra, care deca se va imita de catra multi in cerculu activitatii fiacarui, atunci altfeliu vomu progresu. Sacrifiale distingu magisteriale, si unde aceste sacrificiu, acolo resultantele culturiei trebuie se devina mandas. Primesce stringerea de mana frate! Si se o intindemu la toti cei ce voru face asemene pentru mai repede inaintare in cultura ori si unde intre romani. Pentru desemnu si caligrafia inca s'a asiediatu la gimnasiu una maiestru, gimnastic'a, cantu si musicu era, mai lipsesce numai intro lucerea musicei instrumentale, care in junime e preservata, moralitatii si biletulu socialitatii. De cerul, ca se vedem junimea romana intr'uninduse pe totu anulu dela tote gimnasiile spre a'si impartasi si con-ciente in artile frumose in folosu publicu, mai cu deosebire pe la adunarile generale ale asocia-tionilor romane, tienendusi ca obligatiune a face acesta!

21.000 fl. m. c. si la capitolu si alti privati cau la 8000 fl. m. c.

§ 2. Acet'a strinsa a mea parsimonia si crutare, tragundu dela mine si cele ce strinsu erau de lipsa spre sustinerea inaltului meu rangu, caracteriu si oficio episcopescu, — ca de nu faceam asié, si eram unul dintre acel multi, cari le place a face pompe si a tine mese, si servitor straluci si a arata intru tota splendoru cuvenita si poftita de lumea moderna dela unu episcopu, tote debuieam a le mistu si dupa merte-mi a nu lasa alta clerului, decat nesce detorie mari si multe, — acest'a a mea strinsa parsimonia si tragere dela gur'a mea, diceu: me facu in stare, ca se potu face si cu dominiulu episcopescu si in edificiale lui multe pretiose melioratiuni si reparatii — precum se arata mai susu sub A. a. pomenita specificatiune — si se potu cumpera totu una data cu una sută milia floreni iu obligationi urbariale, — ca cu tote tacsele si alte cheltuieli intru stat'a miscatulu si bunurile cele frumose dela Springu; cari eu ca proprietate si acuisitulu meu prin literale mele fundatiunale din 23 Apriile 1861 le-am destinat, datu si donat in favore si emolumentulu clerului si poporului gr. c. din archidiaconatului Alb'a Iulia in perpetuum si irreocabiliter, spre folosu si scopurile in acele litiere fundatiunare specificate.

§ 3. Acum dara ce mai am, afara de cele acolo in acele litiere fundatiunale dotate si testate, ce am mai potutu de atunca incóce, seu voliu mai poté si de aici inainte prin obiceiuita mea parsimonia, si tragere dela mine, pana la mertea mea aciru si pastrá, fiindu era sudorea si acuisitulu meu, voliescu si testezi ca dupa mutarea mea din acest'a vietia, se se dè si se impartiésca intre seracele mele rudenie si neamuri, cari mai diosu se afla specificate in urmatoriulu tipu si modu.

§ 4. Iose vrea anumitu se se roia, ca substratulu testamentului meu acestuia, seu bunurile miscatorie, cari vinu in modulu mai diosu scrisu, a se imparti intre rudenie mele mai in diosu specificande, voru fi:

a) tote mobile si tote scule de casa, de mese si de cuina, ori si de ce nume ar' fi acele.

b) Vestimentele de patu si de imbracaminte albe si cele de totu feliulu de panura seu materia.

c) Bucatele de totu feliulu, ce se voru afla in grauntia seu in palia strinse, precum e curuzu, grau, secara, ordiu, ovesu, alou, fasole, mazere, grumpiri etc.

d) Fenulu, otav'a, paliale.

e) Vinulu si vinarsulu cu buti cu totu, care se afla in Blasius.

f) Două hincu si una carutia cu patru cali de hamsi si cu tote hamurele si unele de ele tienetorie.

§ 5. Din tota aceta a mea substantia religioara se se scotia mai antanu fundula instructu episcopescu in pretiu de 2000 fl. m. c.

Care fiindu instructu, fiindu nu numai in naturale: adica in mobilie tote ruinate si stricate din revolutiune si vecchi; preoum si in grau, vinu cu vasa cu totu, in fenu, palia etc. l'am capatatu, er' in bani gata nici bataru unu crucieru in acel fundu nu mi s'a daruitu, — precum instrumentulu transpusetiunei va dovedi — si eu lasu si voliescu ca si succesorului meu, din substantia si mas'a mea acelu fundu instructu, care in asemene efecte si naturale se i se dè, adica: in mobile de casa — cari de buna sam'a voru fi mai bune si mai frumose de cum au fostu acele, cari le-am primitu eu — fenu, palia, grau, vinu etc. in pretiu de (2000 fl.) două milie floreni m. c.

§ 6. Ce va mai remané din substantia mea, mai susu in § 4 specificata, deoare legatorii seu credii mei nu s'ar poté intre seni pre ele

Testamentulu

in Domnulu repausatului Afchiep. si Metropolitulu Conte Alecsandru Sterca Siulutiu.

Fiindu viuétia tutororū omelioru in man'a lui Dumnedieu, si ora' chiamarei omalui din lumea acesta nesciuta, si din mila lui Dumnedieu sanatosu si cu mintea intréga, am voluta eu cu man'a mea in numele Tatalti si alu fiu lui si alu spiritului santu ami face testamentu si ami declará prin aceta voli'a mea cea mai de pre urma, care neme sub anatema se nu o vatame seu stramute, seu schimbe, despre tote averile mele miscatorie si nemiscatorie, ori si cu ce nume se se numesa acele, pre cari, ca pre substratulu testamentului meu acestuia, mai diosu le voliu si specifica:

§ 1. In ce stare ruinata si miserabila am capatatu eu a mana dominiulu si bunurile episcopesci ale Blasiului voru dovedi acusale aici documente sub A, B, C, si numerii 1, 3, 5 si 6 si ce melioratiuni si reparatiuni am facoutu eu in acele, va dovedi specificatiunea de sub A. a. La cari melioratiuni se mai pote adauge si podul celu grandiosu de pre Ternav'a cea mare la capulu Blasiului din susu, vis a vis cu Vez'a, care mai pucinu va aduce succesorului meu una milia si mai bine arenda pre anu.

Deci dara cu multa rabdare si tragere dela mine, ne avendo din dominiulu episcopescu atunci la incepata in vreo doi ani nici panea cea de tote dilele, ce cautandu cu bani gata ami cumpiera din piața panea de tote dilele, m'am si'ntu tote aceste bunure episcopesci ruinate fiindu ale repará meliorá, a face zidiri noue, a castigá scule si clenodia pretiosa episcopesci besericesci, de care nici bataru unu frustu am aflatu, — a aduce proventele in rondu mai bunu si ale imulti, si tote aceste ale infinti cu bani luati imprumutu dela erariu regescu, dela ca pitulu si dela altii, — precum totu capitululu scie — ca seracele si prea suptirele episcopesci provente nu erau in stare nici lipsa casei episcopesci a o acoperi — si asié acum cu ajutoriulu lui Dumnedieu si dupa stradani'a mea se lasu succesorului meu tote in una stare de diece ori mai buna de cum le am fostu aflatu si capatatu eu.

Totu cu rabdarea mea cea multa si tragere dela gur'a mea m'am silitu a platí si detoriile contrase si facute pentru mai susu pomenitele melioratiuni si clenodia la erariu regescu

Cronica esterna.

clamatiuni; si cindu vine asi descoperi aci votul seu de multiamita profunda tuturor locuitorilor romani — din Clusiu, precum si dlori diletanti ce luara parte in concertu, ou bucuria răpesec ocasiunea a insema pe aceste pagine mai vertosu dōue nume, numele gratiileloru Dsioare Aureli'a Popu si Isabell a Vasiciu, dintre cari oea din antau reincanta prin jocul seu pe fortepiano, esecutatu cu desteritatea unei artiste, era cest' alalta ne fermecă prin frumosetele melodielor, produse cu unu versu sonoru si delicatu; urandule unu „se traiescă!” cor diale si dorinda natiuni dulci multe asemenea fioce!

In urma d. Macelariu multiumindu fosti loru presedinti ai Asociatiunei, precum si pre siedintelor dela acēst'a adunare dlui Iacobu Bologa pentru conduceerea intelepta; era d. Iacobu Bologa multiumindu adunarei pentru participarea caldurăsa si spriginulu datu in ducerea presidiului, — siedint'a se incheia la 4 ore dupa amidi, si membrii adunati se departara sub cele mai viue, mai insuflete impresiuni. —

Brasiovu 20 Sept. Din cau'sa latirii boilei de vite, care totu nu mai incēta nei pe aici, in. r. Guberniu a demandat la tōta dere gatoriele politice, că se se oprēsca transporturile si comunicatiunea cu vite cornute de pe locurile, unde se afla bōla, care dela tergului tenu in Presmeu si Mokfalva, s'a latit in districtul Fagarasiului, scaunul Odorheiului, Muresiului, Ciucului si Trei-scaunelor; si in tōte localitatile acestea se opresce si tiereea tergului de vite. —

Sibiu 19 Sept. In 17 si 18 tienuramu siedintiele comitetului asociatiunei, pentru care sosira aici si dd. consiliari: cav. de Bologa si Elia Macelariu. E redicatoriu de animi concertulu animelor intre toti pentru inaintare si progresare.

— Astadi in 19 se alese superintendentu alu sasilor evangeliici Dr. G. D. Teutsch, parochulu din Agnita cu 38 din 53 voturi si parochula din Sibiu Fues a datu santiania nou lui episcopu — ad. superintendentu. —

Clusiu 19 Sept. Esc. Sa d. comisariu regiu a plecatu a visitā partea nordica a tierei, si in Gherla visitā in 16 prinsorile de acolo, era' prandiul 'lu avu la episcopulu gr. catolicu. Se crede, ca Esc. Sa va cerceta si districtul Nasendului. —

UNGARI'A. Literale covocatōrie la continuaarea dietei pe 29 Sept. s'a tramsu pe la deputati. —

Din partea ministeriului se emisera catra prefecti mandate, prin cari se provoca a luta cu mai mare energie frenele administrationei, de ostu cum facura pana acum, fiinduca majoritatea dietei au eluptat tierii una regim nationalu, si cei ce au primita misiunea de prefecti au luatua asuprasi si acea oblegatiune, a dovedi in cchii Europei, ca pretinderea majoritatii dietei e echitabila, si ca Ungari'a se pote gubernata dupa sistemulu parlamentariu prin ministeriu nationalu responsatoriu. De acea se se infrene valurile opositionale, că se nu slabesc simtiurile patriotice ale majoritatii prin intimidari, apoi condamna si conclusele acelor comite, care tramisera seu voru a mai tramite adresa de aderire lui Kossuth, in frunte a comit. Szabolcz. Alta ordinatiune opresce tiereea adunarii gene rate a honvedilor, desfis pe 6 Oct. in Aradu. Se mai imprōspeta si depurarea contributiunei, care remase in mari restantie nescose —

Türr sosi in Pest'a si fu salutat cu conducte de tortie si banehetu. Elu respuse la unu vorbitoriu ultraistu, care dice: Spune lui Napoleonu, ca in Ungari'a numai numele lui Kossuth pote entusiasma. Türr respuse: Bacea presenta si barbatii majoritatii suntu demni de incredere, eu ve monitezdu de neincredere. Calea spucata e cea mai legala spre a castiga ce mai lipsesce. Nu armele, ci edificarea pacioita voru face pe Ungari'a mare. Se traiescă patri'a!. Türr publica in cau'sa nationalitatiloru in „M. Ujság” si in „L'Opinione nationale” diu Parisu nescce articlii, pentru impacarea cu ele si pentru confederatiuni in cau'sa orientala. Ne vomu reintorce la tōte. —

libertatea si apoi predicati desarmare generala. Frumōsa vorba! Dar' si cindu Franci'a, care e mai aprope ochita noi, ar' vrē a se desarmā, socotiti cumoa cestiunea sa' apropiā de deslegare si cu acēst'a, ar' fi castigatu, ar' fi castigatu ceva civilisatiunea? In fine adauge: In adeveru astazi se nu vorbim decat de o cruciada merepentru eliberarea natiunilor apasate si pentru de partarea regimelor, care numai suntu destoinice a conduce poporele. Pana cindu Poloni'a nu e restatorita in tōta intregimea ei dela Carpati pana la Nipru, pace duratoria in Europa nu va fi si Poloni'a numai prin arme se pote restitui.

Mai incoilo dice ca Poloni'a astépta, că ea se fia punctulu cardinalu alu consultarilor congresului, care reinnoindu anatem'a in contra puterilor celor trei, ce au impartit'o, se anuncie anatem'a opiniunei europene pe regimulu rusescu si pe toti rusii, cari i-suntu adeutori, accentuandu, că secese iē arm'a catu mai curundu de catra regimele si poporele benevoitōre pentru a rumpe Litaunia de catra rusi, curatienduse pamantulu ei de ortodoxii straini. Se provoce Germania in pretialu simpatiei liberalilor, că se si taie comuniunea cu Rusia si se fia drepti catra Poloni'a si déca nu voru face acēst'a, pacă va fio mintiuna. De nu se voru grabi cu o cruciada in contra Rusiei, atunci vinu in periculu a vedē pe rusulu tabarindu in Constanti nopolu, Rom'a, Parisu si Londonu. — O adunare de elvetiani inca protestă in contra direptiunii congresului ce privesce la caracterulu socialistou. Cu tōte acestea siedintele s'a tenu regulatul conculsele inse nu se soiu,

Dela societatea academica romana.

Proiectu de ortografie.

(Că operatul alu comisiunii. Urmare la Nr. tr.)

I. Comisiunea insarcinata cu elaborarea unui proiectu de ortografie, are onore a supune la desbaterea societatii resultatulu lucrarilor sale asupra acestei inseminate cestiuni.

Mai nante de tōte inse ea se crede detoria a dice cateva vorbe despre tractatele asupra acestui obiectu, ce s'a datu in cercetarea sa. Dintre acestea tractatulu dlui G. I. Lahovari sub titlulu „Despre alfabetulu si ortografi'a romana, coprinde: 1) istoria alfabetului latinu, 2) una idea despre istoria limbei latine, 3) istoria alfabetului romanu, 4) una teoria asupra modului de a scrie romanesce cu litere latine.” Cestu din urma capu atinge deadreptulu cestiunie, de care ne ocupam si si despre densuluvomu da una scurta analise. Dlu Lahovari pune in principiu, ca, spre a poté scrie bine romanesce cu litere latine, se cade a consultă natur'a limbei insesi si a nu imita nici pre francesi, nici pre italieni, nici pre ispaniani si cu statu mai pucinu pre unguri, germani sau angli. E totu statu de absurd si strainu a serie de exemplu, vorba frati sub forme: fratasi, fratzii, frazi etc., că si déca a i pune, dupa francesi una sedila: frați. Intrandu apoi in analisea consonantiloru nōstre siuera si moliate, pentru cari nu afiam semne in limb'a latina, ajunge la conclusiunea, ca aceste sunete nu suntu nedependinti si statotarie in ver-ce relationi, ci numai nescce modificationi in certe imprejurari a altor sunete, pentru cari afiam semne in alfabetulu latinu. Logic'a eterna si natur'a ceru rigurosu se scriemu aceste sunete, modificate cu semnele primitiveloru lor. Déca sunt vorbe cari esu din legile limbei, in acesta privintia; acestea suntu sau straine sau neologismi formati fara respectu la fonetic'a bine stabilita a limbei, si prin urmare sau canta se se supuna la legile limbei, sau, déca suntu se remana cu forma gresita in care s'a introdusu, logic'a cere, că ele se faca exceptiuni supuse unor regule particularie. In acēst'a diu urma intemplare autorilu, admitendu regula, ca consonantile **d, t, s, c, g**, se siuera cu unu **i** dupa densele, propune pentru casurile, in cari nu se face acesta siuerare cu **i**, se se duploce consonantile **d, t, s**. Astfelu s'ar destinge in pronuntia:

prapaddire de audire
parassire de pasire
cottire de potire.

Candu inse duplcarea nu s'ar puté face inainte de **i**, atunci se face dupa **i**, si asié se distinge in pronuntia: sine de sinne, tine de tinne etc. In fine unde duplcatiunea nu

claramentiuni; si cindu vine asi descoperi aci votul seu de multiamita profunda tuturor locuitorilor romani — din Clusiu, precum si dlori diletanti ce luara parte in concertu, ou bucuria răpesec ocasiunea a insema pe aceste pagine mai vertosu dōue nume, numele gratiileloru Dsioare Aureli'a Popu si Isabell a Vasiciu, dintre cari oea din antau reincanta prin jocul seu pe fortepiano, esecutatu cu desteritatea unei artiste, era cest' alalta ne fermecă prin frumosetele melodielor, produse cu unu versu sonoru si delicatu; urandule unu „se traiescă!” cor diale si dorinda natiuni dulci multe asemenea fioce!

